

KODEX JEDNÁNÍ DOSPĚLÝCH

„Posláním a účelem Junáka – českého skauta je – v souladu s principy a metodami stanovenými zakladatelem skautského hnutí Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí; jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce; sobě samým; bližním, vlasti, celému lidskému společenství a přírodě.“

Stanovy Junáka – českého skauta

Dospělí jsou mladým lidem na této cestě průvodci, ať jde o činovnice a činovníky či další dospělé, kteří se do skautské činnosti zapojují.

Kodex jednání dospělých doplňuje hodnoty definované posláním, skautskými principy a skautskou výchovnou metodou o hranice, ve kterých bychom se jako dospělí průvodci měli pohybovat. Je vodítkem pro zajištění bezpečného prostředí v oddílech. Chceme, aby si mladí lidé neodnášeli z oddílů negativní zkušenosti týkající se nevhodného chování vůči nim. Taková zkušenost může být způsobena nevhodně nastavenými mantinely chování ze strany dospělých, nevhodně připravenými programy, šikanou, zneužíváním.

Každý dospělý, který se podílí na skautské výchově, by měl tento kodex znát, aktivně se k němu přihlásit a jednat podle něj.

Pokud se v Kodexu mluví o skautech a skautkách, jde o obecné pojmenování kterékoliv věkové kategorie nezletilých členů organizace.

PATŘÍM K DOSPĚLÝM VE SKAUTINGU, TEDY...

Vůči skautům a skautkám

1. Ke skautům a skautkám se chovám přátelsky, navazuji s nimi jen přiměřené vztahy a ke všem mám rovný přístup.
 - Rozdávám svou pozornost a přátelství k dětem rovným dílem, nemám mezi nimi oblíbené a neoblíbené. Mezi nepřiměřené vztahy patří např. vztahy milostné, sexuální, či přílišná podřízenost dětí vůči dospělým.
2. Jsem si vědom* a významu své autority při výchově a nezneužívám ji.
 - Uvědomuji si, že je moje jednání pro holky a kluky příkladem, že jsem výchovným vzorem. Například na skautských akcích, primárně těch s přítomností nezletilých členek a členů, nepiji alkohol, nekouřím ani neužívám nelegální drogy nebo návykové látky. Nevyužívám svou autoritu pro vlastní prospěch.

3. Nezraňuji skautky a skauty slovy ani činy a nedovolím to ani jiným.

— *Nepomlouvám a neponižuji ostatní. Zakročím proti šikaně, týrání či jiné formě ubližování. Sám* a se žádného fyzického ani psychického ubližování nedopouštím. Prohřešky řeším spravedlivě, zbytečně netrestám. Při hodnocení dětí mluvím o jejich jednání, ne o osobnosti, např.:*

NE: „Ty jsi nešika, žes to tady celé polil.“

ANO: „Vidím, že jsi to tady celé polil, co s tím teď uděláme?“

4. Udržuji přiměřený fyzický kontakt ke skautům a skautkám, všímám si jejich reakce na kontakt a reflektuji jejich potřeby.

— *Všímám si reakcí holek a kluků na fyzický kontakt při hrách či běžných činnostech. Umím se vhodně zeptat, zda dítě o objetí či jiný přiměřený kontakt stojí. Nenutím holky a kluky k fyzickému kontaktu, např. ne vždy chce plačící dítě obejmout. Naopak umím ho obejmout, když je to třeba. Uvědomuji si, že přílišný fyzický kontakt s dětmi může také vést k pochybnostem o mých úmyslech.*

5. Chráním a respektuji soukromí skautek a skautů. S jejich osobními věcmi nakládám s náležitou péčí.

— *Respektuji soukromé vlastnictví skautů a skautek, tajemství typu deníků, poštovní tajemství či právo na soukromí, např. při kontrole úklidu stanů. Respektuji stud holek a kluků, pomoc při hygieně dětem poskytuji jen po dohodě s nimi, případně s rodiči. Nedopustím zbytečné ničení věcí mladších členů a členek, např. respektuji, že dítě na lyžích nechce přejet silnici, protože se bojí zničení skluznice; upozorním, že při dalším programu se může oblečení výrazně umazat a zničit apod.*

6. Připravuji i realizuji programy pro skauty a skautky s ohledem na psychickou i fyzickou bezpečnost účastníků.

— *Programy by měly být přiměřené věku, zkušenostem a fyzické i psychické zdatnosti účastníků a účastnic. Programy jsou dobrovolné, dítě může program opustit, když je to pro něj fyzicky či psychicky nepříjemné (např. téma smrti, rozvodů, budoucnosti, či strach z výšek, koleno po operaci apod.). Při přípravě programů myslím na možné dopady na duši i tělo, dle potřeby zařadím odpočinek, reflexi či promluvu s tím, koho program více zasáhl. Rituály používané v oddíle zohledňují bezpečí účastníků ve všech ohledech a nepostrádají smysl a účel.*

7. Vytvářím důvěryhodnou a bezpečnou atmosféru, jejíž součástí jsou dobré vztahy a vzájemný respekt všech členek a členů oddílů.

— *Podporuji tvorbu oddílových pravidel se skauty a skautkami, sám* a je dodržuji. Podporuji členy a členky oddílu v otevřenosti k ostatním. Naslouchám jim. Podporuji přátelské chování, slušnou mezilidskou komunikaci, vzájemnou pomoc. Nedovolím negativní jevy v jednání k ostatním (šikanu, urážení, pomlouvání, fyzické či psychické ponižování...).*

8. Vedu skauty a skautky k tomu, aby si sami dokázaly nastavovat hranice vlastního pocitu bezpečí.
- *Vytvářím skautům a skautkám bezpečný prostor pro nastavování a zkoumání vlastních hranic (např. dítě se bojí slanit ze skály, vliďte ho podpořím v tom, aby to dokázalo, pomůžu mu přenést se přes to, když to nedokázalo). Umožňuji jim říkat, co se jim líbí a co ne, co je jim příjemné a co už není, jejich pocity respektuji. Učím holky a kluky odmítnout to, co se jim nelíbí, dokázat říct NE.*
9. Jsem připraven* a skautkám a skautům poskytnout pomoc a podporu v nesnázích.
- *Máme v oddíle přehled, z jakého rodinného a sociálního prostředí členové a členky pocházejí, známe je, víme, jaké je jejich běžné chování. Dokážu naslouchat holkám a klukům, všímám si příznaků dětského trápení. Umím nabídnout pomoc a ve vážnějších případech se obrátím s žádostí o pomoc jinam (jiný vedoucí, školní psycholog, rodičovská linka Linky bezpečí, Linka bezpečí, poradna@skaut.cz, krizová linka Junáka – českého skauta, v krajním případě OSPOD, policie).*

Vůči organizaci

10. Vychovávám skauty a skautky pomocí skautské výchovné metody a ztotožňuji se s posláním a principy Junáka – českého skauta.
- *Dělám vše pro to, abychom v oddíle naplnili všechny prvky SVM. Ve výchově holek a kluků jedním v souladu s posláním. Snažím se, aby i neskauti pomáhající na táboře (třeba v kuchyni ap.) znali poslání Junáka – českého skauta a ve své činnosti ho pomáhali naplňovat. Toto poslání je potřeba mít na zřeteli i v běhu skautské každodennosti.*
11. Uvědomuji si, že svým chováním ke skautkám a skautům reprezentuji celou organizaci, a snažím se zachovávat její dobré jméno.
- *Chovám se k holkám a klukům (nejen na veřejnosti) slušně a jdu dobrým příkladem – např. uvolním místo pro starší lidi v dopravních prostředcích a menším členům a členkám vysvětlím proč.*

Vůči jiným dospělým v organizaci

12. Sdílím s ostatními členy a členkami vedení ty informace o skautkách a skautech, které napomáhají bezpečnému chodu oddílu a usnadňují individuální přístup. Přitom dbám na korektnost podaných informací a chráním soukromí skautů a skautek a dbám na dodržování platné legislativy České republiky.
- *Uvědomuji si, že osobní data jsou citlivé údaje a je potřeba s nimi zacházet dle platné legislativy. S ostatními členy oddílu sdílím podstatné informace potřebné pro jeho chod. Např. že docházka dítěte do oddílu může být ovlivněna čerstvým rozvodem rodičů, je podstatná informace, zatímco soukromý názor vedoucího na rodinnou situaci není. Zdravotní stav dětí, fyzický i psychický, sdělím těm vedoucím, kteří to pro svou práci v oddíle potřebují, např. kuchaři sdělím alergie a diety, hlavním vedoucím a rádcům sdělím psychické potíže atd. Sdílím informace, které usnadní*

individuální přístup – je-li v oddíle někdo s diagnózou ADHD, může tato informace pomoci při sestavování programu do kratších bloků. Je-li někdo silný trémista, sdělí si to vedoucí mezi sebou a nenutí ho k výkonům před ostatními.

13. Respektuji odlišné pohledy ostatních dospělých na výchovu, ale snažím se zachovávat v zásadních momentech výchovy jednotný přístup. Při volbě přístupu ke skautkám a skautům a hledání forem výchovného působení považují bezpečí skautů a skautek za významnou a neopominutelnou hodnotu.
- *Snažím se, aby nastavovaná pravidla směřem ke skautům a skautkám byla sdílená, postoj všech vedoucích by měl především odpovídat skautské výchovné metodě. Při řešení případných odlišných názorů je potřeba mít na zřeteli, proč se daná věc řeší a v první řadě vždy upřednostňovat nejlepší řešení pro kluky a holky, nikoliv zájmy či potřeby některé*ho z vedoucích. Celá skupina by měla být seznámena s pravidly, kterými se řídí, a pokud tomu tak není, je potřeba řešit situaci s klidem. Např.: Vedoucí se nedohodli na pravidle práce s nožem - skaut dle pokynů prvního vedoucího začal vyřezávat osobní totém, ale od druhého dostal vyzvání, že sám bez dozoru neměl používat nůž. Poškozeným je v této situaci skaut, který odchází s pocitem viny a křivdy zároveň, protože vlastně postupoval dle pokynů prvního vedoucího.*
14. Jsem pozorný*á vůči rizikovému chování jiných dospělých průvodců a průvodkyň v jednotce ke skautkám a skautům. Jsem aktivní v podávání otevřeně, konstruktivně a zároveň nenásilně zpětné vazby k chování ostatních dospělých. Stejně tak jsem otevřený*á zpětné vazbě od ostatních na své vlastní chování.
- *Nezneužívám své autority ani vůči jiným dospělým v organizaci, umím ale upozornit na nevhodné chování jiných vedoucích – podáním zpětné vazby, podporou v nápravě chování. Rizikovým chováním může být i konzumace alkoholu na skautských akcích za přítomnosti mladších členů a členek. Zraňujícím chováním může být také nevhodné veřejné srovnávání výkonu mladších členů a členek – hranice mezi běžným jednáním a šikanou může být někdy velmi tenká.*
15. Jsem připraven* a jednat v případě zjištění, že někdo jiný z dospělých průvodců a průvodkyň v organizaci jedná nezákonným či pro skauty a skautky škodlivým způsobem.
- *Jsem dle povahy a závažnosti činu připraven* a kontaktovat vedoucího střediska, rodiče, v závažných případech i skautskou krizovou linku, popř. policii. Umím v případě potřeby vyloučit takovou osobu z oddílové činnosti a situaci přiměřeně vysvětlit členům a členkám, pokud je to nutné. Mezi příklady nezákonného a škodlivého jednání patří sexuální obtěžování, ale také podávání alkoholu a jiných návykových látek (nebo umožnění jejich konzumace na skautské akci) nezletilým roverům a rangers.*

Vůči rodičům

16. Respektuji rozhodující úlohu rodičů při výchově skautek a skautů, zároveň však respektuji a vůči rodičům vhodně komunikuji nároky a požadavky, které vyplývají z výchovného poslání Junáka – českého skauta a povinností organizace, pokud jde o zajištění bezpečnosti skautů a skautek.
- *Rodiče kluků a holek v oddíle nám mohou být důležitými a užitečnými partnery, s nimiž se radíme, vzájemně si vycházíme vstříc či je žádáme o pomoc, pokud to nejlepší zájem dítěte vyžaduje. Uvědomuji si, že budování dobrého vztahu s nimi je žádoucí a může nám pomoci k úspěšné výchově v oddíle a že hlavními vzory dětí jsou právě rodiče. Aktivně takové vztahy buduji. Zároveň dokáži dobře rodičům přiblížit skautské principy a poslání organizace, výchovu založenou na skautské výchovné metodě a jednání v souladu s Kodexem jednání dospělých.*
17. Respektuji odlišné výchovné nastavení rodiny a rodinného prostředí skautek a skautů, dokážu je využít k pochopení odlišnosti dětí.
- *Může se stát, že pravidla, na která jsou skauti a skautky zvyklí z rodinného prostředí, a pravidla oddílová se liší. Odlišnosti je třeba respektovat a před holkami a kluky je nesrovnávat. Je-li to však třeba, je žádoucí skautům a skautkám a případně i jejich rodičům vysvětlit, na jakých hodnotách oddílová pravidla stojí a proč je třeba je dodržovat.*
18. Sděluji rodičům důležité informace z oddílové činnosti týkající se jejich dětí.
- *Stejně tak, jako my potřebujeme pro své výchovné působení vědět spoustu informací o dětech od rodičů, potřebují rodiče vědět, co se s dětmi v oddíle děje – co zažily, v čem jejich dcera či syn konkrétně vyniká, na co jsou šikovní, co je baví, jaké pokroky dělá, jak si stojí ve skupině ostatních dětí aj. Také máme sdílet, pokud na táboře nebo výpravě mělo dítě nějaké zranění či jiný problém. Pro dlouhodobější plánování rodinné činnosti potřebují také dostatečně dopředu znát plán oddílových akcí, aby kluci a holky měli možnost se zúčastnit obou programů plnohodnotně.*
20. Beru si na sebe jen to, co zvládnou, abych zachoval*a bezpečnost svou i skautů a skautek. Vnímám odpočinek jako vhodný nástroj proti osobnímu vyhoření a umím odpočívat.
- *Uvědomuji si, že nejsem (a neměl*a bych být) jediným vedoucím. Myslím na to, že se mám mít s kým vystřídat a že si mám vychovávat nástupce. Důvěřuji ostatním, že zvládnou v případě potřeby moji práci, a dovedu jim ji přenechat. Dělán to, co umím a zvládnou, беру si na sebe jen takové množství a obsah úkolů, který tomu odpovídá. V průběhu činnosti reflektuji svůj zdravotní stav a případná omezení. Umím si říct o pauzu, čas pro sebe.*
21. Umím si v případě potřeby říct o pomoc, abych zachoval*a bezpečí skautek a skautů i své vlastní. Uvědomuji si, že na řešení náročných situací nemusím být sám*sama.
- *Pokud přecením své síly, zkušenosti nebo podcením náročnost situace, upřednostním bezpečí svěřených kluků a holek před svou hrdostí, zajistím si okamžitou potřebnou pomoc (včetně např. složek záchranného systému) a poučím se pro příště. Sdílím takovou zkušenost otevřeně s ostatními pro jejich poučení. V případě potřeby si umím říct o pomoc jiným vedoucím, umím se obrátit na příslušné krizové linky a další zdroje podpory. Rozpoznám svou osobní krizi a řeším ji, uvědomuji si náročnost situace a v případě potřeby vyhledám vhodnou odbornou pomoc.*
22. Vzdělávám se v oblasti výchovy a fyzického i psychického bezpečí dětí, jsem ochotný*a měnit svoje názory.
- *Jsem ochotný*a nahlížet na své názory z jiného úhlu pohledu a jsem otevřený*a novým poznatkům z oblasti výchovy. Vždy upřednostňuji fyzické a psychické bezpečí členů a členek před vlastní pohodlností. Např. nepřikazuji dítěti dělat kliky na nástupu přede všemi za ztracený ešus, přestože se to zdá být jednodušší cesta, která ho naučí si ešus hledat. Místo toho nechám plynout přirozený důsledek – dítě si nemá do čeho nandat večeri, takže si bude muset půjčit ešus od někoho jiného a poté věnuje svůj čas hledání toho svého místo zpívání u ohně s ostatními.*

×

Vůči sobě

19. Jsem si vědom*a takových osobních limitů, vlastností a projevů, které mohou ovlivnit moje výchovné působení.
- *Při přípravě programu myslím také na své možnosti, zkušenosti a schopnosti. Mám-li tendenci více mluvit než poslouchat, nechám citlivý rozhovor s dítětem, které se potřebuje vymluvit, na někoho, kdo umí naslouchat lépe. Nebudu např. pro skauty a skautky chystat program na skalách nebo ve výškách, pokud trpím závratí, vím o tom a nejsem s to daný pocit překonat nebo ovlivnit. Nebudu dětem vnucovat své stravovací návyky typu vegetariánství, uvědomuji si však, že můj příklad je může ovlivnit a jsem připraven*a svou volbu vysvětlit.*